

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Санкович Марії Василівни
«Соціально-економічні процеси у Станіславській (Івано-Франківській
області) в 1944–1965 рр.», представлену на здобуття ступеня доктора
філософії з галузі знань з галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 032 Історія та археологія

У сучасних умовах усе більшої ваги набуває економічне краєзнавство як окремий напрямок досліджень. Під економічним краєзнавством, зокрема, слід розуміти зібрану інформацію про розвиток господарства краю в історичній ретроспективі і на сучасному етапі. До того ж нині у загальноосвітніх навчальних закладах недостатньо звертається увага на історико-економічну складову. Саме економічне краєзнавство дає можливість на мікрорівні формувати у педагогів професійної школи цілісний світоглядний погляд на розвиток економічних відносин і у ширшому (національному) і у вузькому (краєзнавчому) рівнях.

Крім того, на наш погляд, увагу української історіографії до радянської епохи в сучасних умовах можна пояснити триванням новітньої російсько-української війни адже російська федерація як відомо є правонаступницею Радянського союзу. Задля перемоги над опонентом потрібно цілісно вивчити його менталітет і тут без екскурсів в історичне минуле не обійтись. До того ж актуальність дослідження полягає у вивченні історичного досвіду відбудови економіки України та цивільної інфраструктури після руйнувань, заподіяних Другою світовою війною – звісно російська агресія загострила увагу до осмислення радянського минулого. Можна солідаризуватися з авторкою, що Станіславська область, як і Львівська, стали показовою, де насаджувалася комуністична ідеологічна доктрина та заснована на її засадах соціально-економічна організація суспільства. Констатуємо, що рецензоване дисертаційне дослідження йде у руслі цих «трендів сучасности», а відтак дисертації Санкович М.В. притаманна суспільно-політична актуальність.

Потверджуємо і наукову актуальність дослідження Санкович М.В. Сучасна українська історіографія характеризується об'єктивністю і критичним аналізом партійно-радянської політики в західному регіоні республіки. Проте існуючі праці дослідників лише епізодично торкаються соціально-економічних процесів у Станіславській (Івано-Франківській) області Української РСР окресленого періоду, чимало питань потребують переосмислення, цілісного та ґрунтовного вивчення. Представники української діаспори, не маючи доступу до архівних матеріалів не мали спромоги розкрити суть індустріальних змін у промисловості, сільському господарстві та інфраструктурі побуту.

Про належний рівень кандидатської дисертації свідчить важливий компонент кваліфікаційних робіт такого рівня – *наукова новизна*, яка чітко впливає із поставлених завдань. У роботі *вперше*: здійснено комплексний аналіз трансформаційних змін у промисловості, сільськогосподарському виробництві та соціокультурній сфері крізь призму «соціалістичної перебудови» двох повоєнних десятиріч у розрізі Станіславської (Івано-Франківської) області. У дисертації *уточнено*: техніко-економічні показники, що впливали на розвиток промисловості, сільського господарства, інфраструктури побуту; фактори, які визначали індустріальні процеси; зміни у зайнятості населення Станіславської області. *Доповнено*: дослідження соціально-економічної сфери Станіславської (Івано-Франківської) області Української РСР як підсистеми зі своїми особливостями.

Джерельна база дослідження є досить різноплановою. Авторка логічно виокремила умовні групи першоджерел: 1) законодавчі акти, постанови, резолюції, рішення радянського керівництва; 2) статистичні збірники, довідники, показники; 3) офіційне діловодство органів влади та управління, що зберігається в державних архівах України; 4) опубліковані документальні збірники радянського періоду, діаспори й незалежної України; 5) офіційну періодику та спогади сучасників. Можна констатувати, що більшість джерел

уперше введено до наукового вжитку. Методологічні засади дисертаційного дослідження характеризуються міждисциплінарними зв'язками та обумовлені застосуванням загальнонаукових принципів (історизму, об'єктивності, системності).

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації:

1).Є певна диспропорція у розкритті авторкою процесів колективізації, індустріалізації та урбанізації на Івано-Франківщині. Помітно, що урбанізаційним процесам вділено менше уваги аніж процесам колективізації та індустріалізації. Хоча авторка у дисертації говорить про активізацію міського життя у контексті системи освітніх закладів, соціально культурної галузі та побуту. Вірогідно вартувало цілісніше обумовити це у вступній частині, акцентуючи на міському середовищі.

2). Вартувало чіткіше подати особливості економічного розвитку Івано-Франківської області як у тексті так і у висновках; соціально-економічного життя Івано-Франківщини у порівнянні з іншими регіонами.

3).Авторка не цілком скористалася можливістю провести ширшу пошукову роботу серед респондентів. Відчувається брак спогадів як першоджерела. Це значний ресурс і від цього джерельна база дисертації лише би виграла.

4).Є міркування до композиції дисертації. Дисертаційна робота містить, на наш погляд, чимало зайвої і другорядної інформації. Надмірно деталізовано окремі непершорядні сюжети: кількість худоби, фуражу тощо. У дисертації поміщено багато статистики, яка часом не видається першорядною. Подекуди трапляються незрозумілі переходи між сюжетами дисертації, трапляються невмотивовані цитати, які, як видається, не на своєму місці. Складається враження, що дисертація подекуди доволі посередня в ділянці аналізу. Мало проміжних висновків, паралелей, власних висновків, авторських розмірковувань тощо.

5). Є окремі питання до узагальнюючих висновків, які подекуди не відповідають текстовій частині, є часом «претензійними» і не зовсім впливають з контексту.

6). Трапляється публіцистичність і есеїстичність наукового мовлення, зокрема і у прикінцевих висновках. Дисертантка не може використовувати експресію і есеїстику у науковому мовленні. Слід пропонувати лише сухий і категоричний текст.

7). Варто також відзначити досить «бідні» додатки.

Перспективність проблеми:

1). Авторка обійшла увагою економічне краєзнавство як напрям досліджень. На майбутнє при напрацюванні монографічного дослідження авторці вартує чіткіше розставляти акценти. Тим більше ці положення наявні у дисертаційному дослідженні.

2). Мало матеріалу із соціальної історії. Історія повсякденності як напрям назагал доволі слабо розроблений. Авторка не містить методологічних і методичних розробок, наприклад Ольги Колястрок, Олександра Удода, Тараса Нагайка та ін. Наявні лише поклики на серйозні доробки дрогобицьких авторів упродовж 2019–2023 рр. Можна судити, що авторка не скористалася можливістю розкрити повсякденність Івано-Франківщини за цей час.

3). Подекуди відчувається, що авторка слабо знає епоху, яку досліджує. Слабкий, на наш погляд, історичний контекст. Виникає питання – чим були викликані ці структурні зміни? Цивілізаційними причинами? Особливостями регіону Прикарпаття? Дієвістю окремих осіб – керівників. Авторська думка недостатня.

4). Соціально-економічні процеси у Станіславській (Івано-Франківській області) розкриваються доволі однобоко. Більше про Івано-Франківськ, трохи менше про Коломию, Калуш. А інші міста? Долина, Надвірна, що вони економічно не розвивалися?

5). Небагато насправді новітніх видань, статей за 2019 р – 2023 рр. тобто за останні п'ять років.

Відомості про дотримання академічної доброчесності.

У дисертації та наукових публікаціях Санкович Марії Василівни відсутні порушення академічної доброчесності. Елементи фальсифікації чи фабрикації тексту в роботі відсутні.

Однак усі наведені пропозиції не впливають на позитивну оцінку дисертації, а окремі зауваження і побажання можуть бути предметом для подальших досліджень автора.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим нормам.

Отже, дисертаційне дослідження Санкович Марії Василівни «Соціально-економічні процеси у Станіславській (Івано-Франківській області) в 1944–1965 рр.» є завершеною, цілісною, науковою кваліфікаційною працею, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Вказана дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії, а відтак автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України і методики викладання історії

Єгрешій О.І.